

17. Pochepov G.G. Teorija komunikacij' / G.G. Pochepov 2-e vyd., dop. – K.: Vyd. centr "Kyj'vs'kyj universytet", 1999. – 308 s.

18. Razlogov K. Krushenie illuzij. Politizacija zapadnogo jekrana / K.Razlogov. – M., 1992. – 467 s.

19. Razlogov K.Je. Audiovizual'naja kul'tura. Novye audiovizual'nye tehnologii / K.Je. Razlogov. – M., 2005.

20. Razlogov K.Je. Iskusstvo jekrana: ot sinematografa do Interneta / K.Je. Razlogov. – M.: ROSSPJeN, 2010. – 287 s.

21. Rikkert G. Nauki o prirode i nauki o kul'ture / G.Rikkert. – M.: Respublika, 1998.

22. Ruchka A. Status i funkcii' media u suchasnomu suspil'stvi / A.Ruchka // Media. Demokratija. Kul'tura. – K., 2008. – S.11–30.

23. Smyslova morfologija sociumu / Za red. N.Kostenko. – K.: Instytut sociologii' NAN Ukraїny, 2012. – 422 s.

24. Sorokin P. Social'naja i kul'turnaja dinamika: Issledovanie izmenenij v bol'shih sistemah iskusstva, istiny, jetiki, prava i obshhestvennyh otnoshenij / Sorokin P. – SPb.: RHGC, 2000. – 1176 s.

25. Ursul A.D. Priroda informacii: filosofskij ocherk / A.D. Ursul; Cheljab. gos. akad. kul'tury i iskusstv; Nauch.–obrazovat. centr "Informacionnoe obshhestvo"; Ros. gos. torgovo–jekonom. un–t; Centr issled. glob. processov i ustojchivogo razvitija. – 2-e izd. – Cheljabinsk, 2010. – 231 s.

26. Frankl V. Chelovek v poiskah smysla / V.Frankl. – M.: Progress, 1990. – 366 s.

27. Habermas Ju. Problema ponimania smysla v social'nyh naukah / Ju.Habermas // Sociologicheskoe obozrenie. – 2008. – T.7. – №3. – S.3–33.

28. Hrenov N.A. Zrelissha v jepohu vosstanija mass / N.A. Hrenov. – M.: Nauka, 2006. – 646 s.

29. Shejkin A.G. Smysly kul'turnye / Kul'turologija XX vek / A.G. Shejkin. – S.–Pb.: Universitetskaja kniga, 1997.

30. Pavlova O.Ju. Naslidky estetyzacji' dijsnosti: vzajemovplyv estetyky ta media–praktik v transformacijah post suchasnoi' kul'tury / O.Ju. Pavlova // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Politologija. – Rezhym dostupu: <http://www.stationline.org.ua/politologija/55/7503–naslidki–estetizacji'–dijsnosti–vzajemovplyv–estetiki–ta–media–praktik–v–transformacijah–postsuchasnoi–kulturi.html>

Pokulyta I. K., PhD, Associate Professor Department of Philosophy SLF NTUU "KPI" (Ukraine, Kiev), vuselka@meta.ua;

Vyselko I. V., postgraduateDepartment of Philosophy SLF NTUU "KPI" (Ukraine, Kiev), vuselka@meta.ua

Cultural meanings of media – aesthetic and axiological aspects

The dynamics of contemporary media culture initiate formulation of the problem for study of cultural meanings in transdisciplinary vector. The text of this article is implemented in two areas of philosophical reflection, aesthetic and methodological. The aim of this paper is to clarify the specifics of "the cultural meanings" in the context of philosophical and aesthetic discourse, and study the role of media space in the operation, translation and transformation of cultural meanings. The study focuses on the aesthetic media, which in turn affects the information that is circulating in the media channels space of culture. In the context of the study author incorporates the philosophical discourse humanities articles and works of scholars such as H. Rikkert, W. Benmina, R. Barth, A. Paul, A. Handle, revealing the intermediary in the process of transformation of cultural meanings, screen and monitor. Therefore, it affects the culture–discourse spaces: the transformation of values, ideals and cultural meanings.

Keywords: cultural meanings, cultural value, media room, virtual reality, aesthetic and media culture.

Покуліта І. К., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, ФСП НТУУ "КПІ" (Україна, Київ), vuselka@meta.ua;
Виселко І. В., аспірантка кафедри філософії, ФСП НТУУ "КПІ" (Україна, Київ), vuselka@meta.ua

Культурные смыслы медианпространства – эстетический и аксиологический аспекты

Динамизм развития медиа культуры современности инициирует постановку проблемы по изучению культурных смыслов в трансдисциплинарном векторе. В тексте данной статьи это воплощается в двух направлениях философской рефлексии: эстетическом и аксиологическом. Целью данной статьи является выяснение специфики актуализации "культурных смыслов" в контексте философско–эстетического дискурса, а также исследования роли медианпространства в процессе функционирования, трансляции и трансформации культурных смыслов. В исследовании концентрируется внимание на эстетизации медиа, что в свою очередь влияет на информацию, циркулирующую в медиа канальном пространстве культуры. В контексте исследования авторы приближают к философскому дискурсу гуманитаристики статьи и труды таких ученых как Г.Риккерт, В.Беньмина, Р.Барта, О.Павлова, А.Ручка, раскрывающие посредничество в процессе трансформации культурных смыслов, экрана и монитора. Как следствие, это

влияет на культуротворческий дискурс пространств: трансформацию ценностей, идеалов, культурных смыслов.

Ключевые слова: культурные смыслы, культурная ценность, медианпространство, виртуальная реальность, эстетизация, медиакультура.

* * *

УДК 336.7:340.5:347.7

Савченко С.В.

магістр державного управління, завідувач сектору супроводження діяльності Вченої та спеціалізованих вчених рад науково–організаційного відділу Національного інституту стратегічних досліджень (Україна, Київ), lanasav@mail.ru

КОНЦЕПЦІЯ "СУСПІЛЬСТВА ЗНАТЬ" ЯК СТРАТЕГІЧНОГО РЕСУРСУ ДЕРЖАВИ У ГУМАНІТАРНО–НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Проаналізовано сутність концепції "суспільства знань", яке стало результатом розвитку науково–технічної революції, що повністю змінило соціально–політичний і соціально–культурний характер сучасної епохи в усіх сферах життєдіяльності; подано визначення "суспільства знань", що являє собою найрозвиненішу людську цивілізацію, яка виникає внаслідок розвитку інформаційного суспільства, базується на інформаційній технології; виявлено напрями розвитку "суспільства знань" як стратегічного ресурсу глобального інформаційного суспільства та подано аналіз проблем, які приносять з собою інформаційна цивілізація.

Ключові слова: "суспільство знань", інформаційне суспільство, інформаційно–комп'ютерні технології, інформаційна цивілізація.

Актуальність теми в тому, що в сучасних умовах відбувається формування "суспільства знань", яке є одним з компонентів культури, детерміноване глобально інтелектуальною революцією, яка є результатом глобальних викликів і реалізації національних можливостей щодо обробки інформації та перетворення її на продукт знаннєвого виміру суспільства. В кінці ХХ – на початку ХХІ століття глобальна інтелектуальна революція стала результатом розвитку науково–технічної революції і суміжної з нею глобальної соціальної революції, що повністю змінила соціально–політичний і соціально–культурний характер сучасної епохи в усіх сферах життєдіяльності – економічній, екологічній, військовій, медичній, політико–адміністративній, медійно–комунікативній, науково–освітній сферах, видозмінюючи їх і надаючи соціальному та людському розвитку нових якостей, сенсів і вимірів. Все це було направлено на формування економіки, суспільства і культури інформаційної епохи, – як відмічає М.Кастельс [1].

Сучасний етап суспільного розвитку "суспільства знання" характеризується не просто інтенсифікацією змін в усіх сферах соціокультурного буття людства, а радикальними переорієнтаціями, обумовленими переходом до якісно нового ступеню його розвитку – еволюції від інформаційного суспільства до "суспільства знань", яке стало відігравати суттєву роль у формуванні конкурентного потенціалу держав та розвитку міжнародних відносин. Україна не залишилася осторонь від сучасного стратегічного напрямку цивілізаційного прогресу і ще на Міжнародному Конгресі "Інформаційне суспільство – стратегія розвитку в ХХІ столітті" (2003) підтвердила свій вибір – курс на побудову в Україні інформаційного суспільства, акцентуючи увагу на впровадженні ІТ з метою

забезпечення сучасних досягнень теорії зв'язку [2, с. 41–42].

Феномен еволюції та тенденцій переходу глобального інформаційного суспільства в “суспільство знань” породжений наступними чинниками. Актуальність теми дослідження глобального інформаційного суспільства та проблем його еволюції і тенденцій переходу до “суспільства знань” спричинена тим, що в сучасних умовах трансформації українського суспільства потребують всебічного аналізу, вироблення нових способів, методів та механізмів використання інформації як джерела конструювання нових знань та знаннєвої економіки.

Одним із чинників еволюції і тенденцій переходу глобального інформаційного суспільства до “суспільства знань” є, *по-перше*, перехід людей до розумової праці, що пов'язано із створенням персональних технічних і програмних засобів і глобальних мереж інтелектуального виробництва, розповсюдженням і присвоєнням інформації, яка є головним продуктом виробництва не речей, а знань. *По-друге*, у “суспільстві знань” головною і визначальною фігурою стає професіонал, що зумовлено радикальними змінами в усій системі суспільних відносин – політичних, економічних, правових, духовних, культурних. *По-третьє*, одним із чинників виступає розвиток гігантських “машин” колективного перероблення інформації, направлених на створення глобального інформаційного продукту, здатного забезпечити нову якість життя, що також потребує професіонала-інтелектуала. *По-четверте*, одним із чинників виступає розвиток мобільної інтелектуальної власності, детермінований процесом глобалізації економіки як виявлення зростаючої глобальної інтелектуальної трансформації, що сприяє прискоренню розробки та впровадженню новітніх конкурентно-спроможних технологій у структурі матриці техно-інформаційної цивілізації. На думку О.П. Пунченка, “поняття “техно-інформаційна цивілізація” слід розглядати в одному ряду з такими типовими характеристиками сучасної цивілізації, як “антропогенна цивілізація”, “інформаційна цивілізація”, постільки попередня індустріальна цивілізація підготувала всі техніко-технологічні умови для переходу людства у цей тип цивілізаційного буття” [3, с. 209].

В результаті реалізації чинників техно-цивілізаційної цивілізації та упровадженню їх у життя сфера інтелектуальної діяльності (інфосфера) стає головним джерелом багатства і підпорядковує собі “реальну економіку” (техносферу), що породжує нову свідомість, соціальну структуру, місце і роль людини у сучасному суспільстві. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростаючою роллю інформаційної сфери, що представляє собою сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, що здійснюють собою збирання, формування, розповсюдження і використання інформації, а також системи регулювання суспільних відносин, що виникають у цьому зв'язку. Інформаційна сфера, являючись системоутворюючим фактором життя суспільства, активно впливає на стан політичної,

економічної, оборонної та інших складових безпеки України.

Стрімкий розвиток і розповсюдження нових інформаційних технологій набуває сьогодні характеру глобальної інформаційної революції, яка здійснює зростаючий вплив на політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру та інші сфери людської життєдіяльності у рамках національних кордонів і світі у цілому. Інформаційно-комунікаційні технології являються сьогодні одним з найважливіших факторів, які впливають на формування суспільства XXI століття, так як надавши унікальні можливості у сфері пересування капіталу, товарів і послуг, інформаційні і комунікаційні технології стали основою формування нового типу економіки – “економіки знань”, “інформаційної економіки”, “кібереконіки”. Існуючі економічні системи покликані пристосовуватися до інформаційної і комп'ютерної реальності [4, с. 6].

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах трансформації соціуму на порядок денний стають проблеми глобалізації науки і глобалізації освіти. Глобалізація науки і глобалізація освіти – це процеси формування планетарної системи зростаючого знання, що постійно розвивається в умовах інформаційного суспільства, направлено на систематичне освоєння людиною оточуючого світу, отримання, збереження і використання адекватної і глибокої інформації про закономірності буття оточуючого світу. Будучи формою суспільної свідомості, наука ввійшла в архетип сучасного постіндустріального, інформаційного суспільства і є одним із бурхливо розвиваючих соціальних інститутів, в контексті яких відіграє багато соціально значущих ролей, що й покладає на неї велику відповідальність за життя не тільки окремої людини, а й всієї планети. Експоненціальне зростання наукового знання в умовах сучасної глобалізації всього суспільного життя породжує нову парадигму науки. Якщо раніше наукове пізнання йшло спокійно, без бурхливих змін, то сьогодні ситуація істотно змінюється. Зростання науки набуває вибухового та інтенсивного характеру, в контексті якого наука виконує ряд принципово значущих функцій: 1) адаптуюча, через посередництво якої виробляється здатність пристосовуватися до природних і соціальних умов життєдіяльності; 2) варіативна, коли наука продукує оптимальну поведінку соціуму в оточуючому середовищі; 3) моніторингова, яка характеризується тим, що наука втягується в глобальну систему спостереження і контролю за природними і соціальними процесами; 4) інформативна, коли наука дає людям нові знання і точну інформацію про оточуючий світ. Як відмічають Д.В. Дубов, О.А. Ожеван і С.Л. Гнатюк, “Специфічною (і вельми суттєвою для аналізу) рисою інформаційної сфери сучасного суспільства є її принципово недискретний і при цьому – багатовимірний характер. За низкою фундаментальних ознак вона є цілісним феноменом, але на рівні соціальної практики інформаційна складова присутня в усіх основних галузях суспільного життя” [5, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку

спирається автор. Визначенню базових понять, що характеризують інформаційне суспільство в цілому, присвячений ряд робіт зарубіжних авторів, більша частина яких написана у річичі постіндустріалізму. Серед них слід відмітити роботи Д.Белла (D.Bell), К.Вербаха (K.Werbach), Р.Кана (R.Kahn), Е.Кінга (E.King), І.Масуди (Y.Masuda), Т.Меррілла (T.Merrill), М.Пората (M.Porat), Л.Робертса (L.Roberts), К.Робінсона (K.Robinson), Р.Реддика (R.Reddick). Цікавими для дослідження є роботи Т.Стоуньєра “Информационное богатство: профиль постиндустриальной экономики”, Д.Тапскотта “Электронно–цифровое общество. Плюсы и минусы сетевого интеллекта”, Э.Тоффлера “Третья волна”, П.Дракера “Посткапиталистическое общество”, А.Галлимора “Стратегии развития библиотек в информационном обществе”, М.Кастельса “Информационная эпоха: экономика, общество и культура”. В контексті вітчизняної філософської думки слід виділити монографію О.П. Пунченка “Цивилизационное измерение истории человечества” (Одесса, 2013), у якій вперше в основу класифікації цивілізацій покладено критерій розвитку інформаційного виробництва. Дослідження цивілізацій як процесу розвитку інформаційного виробництва дало можливість обґрунтувати сучасну глобалізаційну цивілізацію як техно–інформаційну і виділити її мегатренди і маркери. На думку О.Пунченка, “в матрицю нової цивілізації входять також інформаційні ресурси, інформаційні технології, інформатизація і біфуркаційна людина” [3, с. 226].

Як свідчить соціально–філософський аналіз, інформаційне суспільство – концепція, що визначає головним фактором розвитку суспільства виробництво та використання науково–технічної та іншої інформації. Концепція інформаційного суспільства є різновидом теорії постіндустріального суспільства, засновниками якої були З.Бжезинський, О.Белл, О.Тоффлер. На нашу думку, при розгляді розвитку суспільства як “зміну ступенів”, послідовники теорії інформаційного суспільства пов’язують його становлення з домінуванням “четвертого”, інформаційного сектору економіки, який йде після сільського господарства, промисловості та економікою послуг. Інші автори зосереджують свою увагу на окремих сторонах, факторах сучасного розвитку: економічних (П.Дракер, Ф.Махлуп, М.Порат, Т.Стоуньєр, В.Л. Іноземцев), технологічних (З.Бжезинський, С.Леш і др.), культурних (З.Бауман, Ж.Бодрійєр і др.). Вони описують характерні зміни, тенденції, але не відображають конфлікту, що супроводжує розвиток інформаційного суспільства. Так, ще в 1962 р. Ф.Махлуп вперше виокремив в економіці США сектор “виробництва і розповсюдження знань”, ввівши в обіг термін “економіка знань”, а М.Порат у 1977 р. вперше заговорив про “інформаційну економіку”. Філософське вчення про інформаційне суспільство було націлене на пошук і узагальнення його ознак. Пізніше теоретики зосередилися на прогнозах перспектив цього суспільства, що привело до появи футурологічних робіт, у першу чергу “Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство” І.Масуди у 1981 р., у якій він виразив мрію про суспільство, у якому буде процвітати людська інтелектуальна творчість, так як це

суспільство – це система, що постійно розвивається. Під інформаційним суспільством часто розуміють “розвинуте капіталістичне суспільство”, П.Дракер говорить про домінування “інформаційного капіталізму”, М.Кастельс – про “інформаційний капіталізм”, “інформаціоналізм”, Г.Шиллер – про “розвинутий капіталізм”, так як інформація і засоби її розповсюдження задовольняють у першу чергу потреби капіталістичної системи. Характерними рисами цього суспільства є глобальні масштаби всієї системи суспільних відносин, глобальні масштаби матеріального і духовного виробництва, інформаційно–технологічний спосіб виробництва, необхідність випереджаючого розвитку науки і духовної культури в цілому, відносно всіх інших сторін його життя.

Захист інформаційної додаткової вартості у продуктах – один з ключових елементів зовнішньоекономічної політики розвинутого світу, а знання стає рушійною силою і джерелом суспільного розвитку сучасного світу ХХІ ст. [6, с. 134–152]. Велике значення набуває для аналізу даної теми роботи Б.Гейтса, М.Кастельса, К.Ланкастера, Г.Мартіна, Д.Тапскотта, Т.Сакаїї, А.Салавця, Дж.Стіглера, Т.Стоуньєра, Т.Стюарта, Р.Хілленбранда, Й.Штарбатті. Теорію постіндустріального суспільства розробляв О.Тоффлер – американський публіцист, соціолог і футуролог, один з авторів концепції “постіндустріального суспільства” чи “сверхіндустріальної цивілізації”. В його працях “Зіткнення з майбутнім” (1970), “Доповідь про екоспазм” (1975), “Шок майбутнього” (1980), “Третя хвиля” (1980), говорячи про те, що суспільство переживає технологічну революцію, яка веде до створення “суперіндустріальної цивілізації”, попереджує про нові технологічні зміни, соціальні конфлікти і глобальні проблеми, з якими зіткнеться суспільство напередодні ХХІ століття. Він стверджує, що державний капіталізм не здатний справитися з суперечностями, які породжує НТР, з соціальними конфліктами, які приймають форму глобальних суперечностей. Соціальні суперечності сучасної епохи являють собою суть і наслідки кризи індустріального суспільства в світовому масштабі, вихід із якої вони вбачали у створенні “перед–захоплюючої демократії”. Основна ідея творів О.Тоффлера – прискорення соціальних і техногенних змін, що створюють багато труднощів для адаптації, здійснюючи шоківу взаємодію індивіда і суспільства в цілому. Наслідком інформаційного буму, прогресу засобів масової інформації другої половини ХХ століття є розповсюдження культурологічного виміру інформаційного простору на Заході, що стало однією з найпопулярніших тем у працях зарубіжних дослідників (М.Кастельса, А.Димера, А.Моля, Дж.Гранта, У.Онга, Г.Шиллера, О.Тоффлера).

Мета статті – сформулювати теоретичні підстави концепту глобального інформаційного суспільства, що еволюціонує в суспільство знань, та є однією з складових системи пізнання сучасного світу, що стрімко розвивається.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

– проаналізувати сутність глобальної інтелектуальної революції, яка стала результатом

розвитку науково–технічної революції і суміжної з нею глобальної соціальної революції, що повністю змінила соціально–політичний і соціально–культурний характер сучасної епохи в усіх сферах життєдіяльності;

– дати визначення інформаційного суспільства, що являє собою найрозвиненішу щодо технологічного способу виробництва людську цивілізацію, яка виникає внаслідок інформаційно–комп’ютерної революції й базується на інформаційній технології, “інтелектуальних” комп’ютерах, автоматизації та роботизації усіх сфер та галузей економіки й управління, єдиній найновішій інтегрованій системі зв’язку;

– виявити напрями розвитку “суспільства знань” як стратегічного ресурсу глобального інформаційного суспільства та показати еволюцію його розвитку;

– дати аналіз проблем, які приносить з собою інформаційна цивілізація, серед яких цифрова нерівність країн, яка ще більше загострюється, проблеми правового регулювання мережі Інтернет, електронної комерції, інтелектуальної власності, забезпечення безпеки і конфіденційності інформації, психологічного впливу на індивідуальну і суспільну.

На нашу думку, слід розробити концепцію інформаційного суспільства, що розвивається за умов глобалізації та євроінтеграції. Для вирішення цих задач, необхідно розкрити основний концепт дослідження – соціум у глобальному вимірі; дослідити методологію дослідження сучасного інформаційне суспільство як складний соціальний феномен, що розвивається в контексті сучасного цивілізаційного процесу; обґрунтувати принципи, методи та категоріальний апарат інформаційного суспільства та рефлектувати феномен глобальності – економічної, соціальної і культурної як атрибутивної властивості соціальних систем; проаналізувати інноваційний вектор інформаційного суспільства, що сприяє упродовженню інноваційно–технологічного базису сучасного українського суспільства; обґрунтувати напрями та шляхи оптимізації інформаційного суспільства як дисипативної системи; що осмислює складні та суперечливі процеси глобалізації; визначення детермінантів оптимізації сучасного соціуму в умовах глобальної трансформації.

Обговорення проблеми. Знання – це інформація, що представляє собою найважливіші ціннісні характеристики культури, перетворені свідомістю і структуровані у відповідності з критеріями загальнозначущості, змістовні засади системи індивідуальних і групових орієнтацій у природному і соціальному світах, що трансформуються у згорнуту схему діяльності, що виступає, як правило, у знаковій (мовленнєвій) формі, яка забезпечує ефективність цієї системи у процесах соціальної комунікації, в яких створюються умови виникнення і розвитку соціальної та індивідуальної пам’яті. Інформаційне суспільство – це найрозвиненіша щодо технологічного способу виробництва людська цивілізація, яка виникає внаслідок інформаційно–комп’ютерної революції й базується на інформаційній технології, “інтелектуальних” комп’ютерах, автоматизації та роботизації усіх сфер та галузей економіки й управління, єдиній найновішій інтегрованій системі

зв’язку. Дане поняття виникло ще у другій половині 60–х рр. XX століття, коли людство вперше усвідомило наявність інформаційного вибуху, і коли кількість циркульованої в суспільстві інформації стала зростати з неймовірною швидкістю. Щоб справитися з такою кількістю інформації, необхідні були спеціальні засоби її обробки, збереження і використання, що сприяло формуванню інформаційного суспільства. Майбутню еру в історії людства стали називати не тільки інформаційним суспільством, але і суспільством знань, постіндустріальним суспільством, інфосферою. Американський футуролог А.Тоффлер розробив теорію трьох революцій, згідно з якою людство вже пережило аграрну і постіндустріальну революції і стоїть на порозі третьої – інформаційної революції, що сприяє розвитку інформаційної економіки. Інформаційна економіка – це тип сучасної економіки, у якій відбувається поширення інформаційної технології у сфері матеріального і нематеріального виробництва, перетворення інформації на один із найважливіших факторів соціально–економічного прогресу суспільства загалом і особи, зокрема.

В умовах глобального інформаційного суспільства знань суспільство знань як стратегічний ресурс держави, по–перше, повинен носити характер соціального технократичного проекту (проектів), що має в своїй основі декілька інноваційних напрямів локомотивного характеру; по–друге, власне наукові розробки повинні відповідати технологічному укладу виробництв і системі управління, що базуються на інформаційно–комунікаційних технологіях. В соціальній філософії прослідковується такий еволюційний ланцюжок трансформації категорій “Низка міжнародно–правових актів підкреслюють мінімізацію державного контролю та обмежень на поширенні інформації в Інтернеті, заперечують встановлення обмежень для контенту в Інтернеті. Йдеться, зокрема, про такі документи прийняті Радою Європи, як:

Резолюція №1120 “Про вплив нових комунікативних та інформаційних технологій на демократію” (1997 р.); “Декларація про Європейську політику в галузі нових інформаційних технологій” (1999 р.); “Декларація про свободу інформація” і “знання”: 1) нове знання приводить до виникнення нової технології, яка викликає породження нових економічних змін; 2) за ними – соціально–політичні та економічні перетворення з метою формування нової парадигми, що визначають новий погляд на світ; 3) суспільство знань сприяє посиленню інтелектуального і творчого потенціалу людей і дозволяє активізувати процес перероблення інформаційних потоків знань про природу і суспільство на продуктивну силу; 4) інформаційне суспільство потребує формування ціннісно–світоглядних настанов молоді в сучасних умовах, – відмічає В.М. Вашкевич [7, с. 205–209].

В законі “Про Концепцію державної інформаційної політики” відмічається, що в сучасних умовах необхідно забезпечення розвитку вітчизняної інформаційної сфери з метою зміцнення цілісності країни на ґрунті суспільних цінностей, завдань, ідей, збагачення інтелектуального потенціалу українського народу, збереження його національної та культурної

самобутності, забезпечення інформаційного суверенітету України. До одного з проєктів загальнонаціонального значення слід віднести широкосмуговий доступ до мережі Інтернет (ШСД), тобто покриття території засобами передачі інформації (зв'язку, телекомунікацій тощо), які дозволять використати різношвидкісні технології доступу споживачів до інформації, які нині інтенсивно розвиваються у США, країнах Європейського Союзу, Росії, країнах Східної Азії тощо. Подібний проєкт покликаний усунути “цифровий розрив”, який утворився між Україною та зазначеними країнами, і дедалі більше перетворюється на серйозну перепону на шляху європейської інтеграції України та її інтеграції у глобальний інформаційний простір й глобальне інформаційне суспільство[8].

У той же час слід відмітити, що поряд з очевидними благами інформаційна революція приносить і нові проблеми, серед яких цифрова нерівність країн, яка ще більше загострюється, проблеми правового регулювання мережі Інтернет, електронної комерції і оподаткування у цій сфері, питання інтелектуальної власності, проблема забезпечення безпеки і конфіденційності інформації, можливість психологічного впливу на індивідуальну і суспільну свідомість з метою нав'язування свого бачення характеристик суперника, його образу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У зв'язку з цим виникає потреба у способах регулювання суспільних відносин, що зачіпають інтереси держави.

В одному з офіційних документів “Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні” відмічається про те, що стан розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно з світовими тенденціями є недостатнім, і не відповідає потенціалу та можливостям України, зокрема: відсутні національна стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні та план дій щодо її реалізації; немає координації зусиль державного і приватного секторів для ефективного використання наявних ресурсів; достатньо слабкою є ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на виконання Національної програми інформатизації, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у соціально-економічну сферу; спостерігаються відставання у впровадженні технологій в систему електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо; потребує підвищення ефективності створення національної інформаційної інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням Інтернету, яке поки що відбувається повільно; рівень комп'ютерної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій – повільним; рівень представленості України в Інтернет – просторі є низьким, а присутність в Інтернет українських інформаційних ресурсів – недостатньою; рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних

засобів і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій не забезпечує всіх потреб економіки й суспільного життя; розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери є також недостатнім; рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів країни є низьким; спостерігається нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення “інформаційної нерівності” між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення; не вирішуються в повному обсязі питання захисту авторських прав на програмну продукцію, відсутні системні державні рішення, спрямовані на створення національних структур (центрів, технополісів і технопарків) з розробки конкурентоспроможного програмного забезпечення.

Висновки. Таким чином, наука в умовах інформаційного суспільства представляє собою рушійну силу суспільного розвитку, яка представляє собою цілісність, що поєднує техніку, економіку, менеджмент, підприємництво, інноватику. Завдяки науці та “менеджеральній революції”, коли до роботи прийшли “білі комірці”, сформувалося суспільство, яке назвали “суспільством менеджерів”. Ефективна трансформація суспільства можлива тільки на основі комплексних фундаментальних факторів суспільного прогресу, детермінантами якого виступають наука, нові знання і технології. Тому в умовах інформаційного суспільства слід розвивати нові наукові знання, що сприяють упровадження науково-технічного та інтелектуального прогресу, який здатний привести суспільство до науково обґрунтованих змін та економічної віддачі від інвестицій. Ринок, не поєднаний з інтенсивним використанням у господарській діяльності нових знань і технологій, не може діяти ефективно, тому тільки завдяки науково-технічним упровадженням у виробництво, можливо збільшити продуктивність праці, підвищити конкурентоспроможність, підключитися до світових процесів розвитку. Проте це можливо зробити тільки за допомогою світової науки, яка стрімко розвивається [9].

Таким чином, в умовах глобалізації необхідний розвиток “нової економіки”, “економіки знань” з акцентом на розвиток науки і освіти. Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку повинна включати: перехід вітчизняного виробництва на інноваційний шлях розвитку, інтенсифікація процесу оволодіння новими знаннями та їх практичним використанням, підвищення ролі наукових і технологічних факторів у подоланні кризових явищ і виявлення пріоритетних напрямків науково-технічного та інноваційного розвитку. Невід'ємною частиною державної політики повинно стати удосконалення механізму інноваційного розвитку. Технічний прогрес в умовах інформаційного суспільства повинен привести наше суспільство до того, що людський ресурс виступить новим параметром конкурентоспроможності підприємств, забезпечення безперервної підготовки “професійного ресурсу”. Освіту і підготовку кадрів слід розглядати стратегічними інвестиціями і життєво важливим и для майбутнього процвітання держави в умовах ринкової економіки.

Список використаних джерел

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М.Кастельс / Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
2. Шеннон К.Э. Современные достижения теории связи / К.Э. Шеннон // Информационное общество. – М.: АСТ, 2004. – С.41–42.
3. Пунченко О.П. Цивилизационное измерение истории человечества: [Монография] / О.П. Пунченко. – Одесса: “Астропринт”, 2013. – 448 с.
4. Заренин М.В. Информационная: свойства, ресурсы, инновационные технологии / М.В. Заренин. – Гомель, 2012.
5. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д.В. Дубов, О.А. Ожеван, С.Л. Гнатюк. – К.: НІСД, 2010. – 64 с.
6. Воронкова В.Г. Формирование нового мировоззрения, нового человека, нового общества будущего: [Монография] / В.Г. Воронкова / Кого и как воспитывать в подрастающих поколениях // Под ред. О.А. Базалюка. – К.: Издательский дом “Скиф”, 2012. – Т.2. – С.134–152.
7. Вашкевич В. Ціннісно-світотрядні настанови молоді в сучасних умовах / В.М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.]. – К.: Вид-во УАН ТОВ “НВП” “ВІР”, 2013. – Вип.73. – С.205–209.
8. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації (соціально-антропологічні виміри). – Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2009. – 234 с.
9. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Пер. с англ. – М.: Издательство “Весь Мир”, 2004. – 120 с.

References

1. Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura / M.Kastel's / Per. s angl. pod nauch. red. O.I. Shkaratana. – M.: GU VShJe, 2000. – 608 s.
2. Shannon K.E. Sovremennye dostizhenija teorii svjazi / K.E. Shannon // Informacionnoe obshhestvo. – M.: AST, 2004. – S.41–42.
3. Puchenko O.P. Civilizacionnoe izmerenie istorii chelovechestva: [Monografija] / O.P. Puchenko. – Odessa: “Astroprint”, 2013. – 448 s.
4. Zarenin M.V. Informacija: svojstva, resursy, innovacionnye tehnologii / M.V. Zarenin. – Gomel', 2012.
5. Informacijne suspil'stvo v Ukraїni: global'ni vyklyky ta nacional'ni mozhlivosti: analit. dop. / D.V. Dubov, O.A. Ozhevan, S.L. Gnatjuk. – K.: NISD, 2010. – 64 s.
6. Voronkova V.G. Formirovanie novogo mirovozzrenija, novogo cheloveka, novogo obshhestva budushhego: [Monografija] / V.G. Voronkova / Kogo i kak vospityvat' v podrastajushhijh pokolenijah // Pod red. O.A. Bazaluka. – K.: Izdatel'skij dom “Skif”, 2012. – T.2. – S.134–152.
7. Vashkevych V. Cinnisno-svitogljadni nastanovy molodi v suchasnyj umovah / V.M. Vashkevych // Gileja: naukovyj visnyk: [zb. nauk. pr.]. – K.: Vyd-vo UAN TOV “NVP” “VIR”, 2013. – Vyp. 73. – S.205–209.
8. Voronkova V.G. Filosofija globalizacii' (social'no-antropologichni vymiry). – Zaporizhzhja: RVV ZDIA, 2009. – 234 s.
9. Giddens J.E. Uskol'zajushhij mir: kak globalizacija menjaet nashu zhizn' / Per. s angl. – M.: Izdatel'stvo “Ves' Mir”, 2004. – 120 s.

Savchenko S.V., Master of Public Administration, Head of the National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kiev), lanasav@mail.ru

The concept of “knowledge society” as a strategic resource state in humanitarian and scientific discourse

The essence of the concept of “knowledge society”, which was the result of scientific and technological revolution, which completely changed the socio-political and socio-cultural nature of the modern era in all areas of life; defines “knowledge society”, which is the most developed human civilization resulting from the development of the information society and is based on information technology; identified areas of “knowledge societies” as a strategic resource of the global information society and presents an analysis of the problems that brings information civilization.

Keywords: “knowledge society”, the information society, information computer technology, information civilization.

Savchenko S.V., магистр государственного управления, заведующая сектором сопровождения деятельности Ученого и специализированных ученых советов научно-организационного отдела Национального института стратегических исследований (Украина, Киев), lanasav@mail.ru

Концепция “общества знаний” как стратегического ресурса государства в гуманитарно-научном дискурсе

Проанализированы сущность концепции “общества знаний”, которое стало результатом развития научно-технической революции и полностью изменило социально-политическую и социально-культурный характер современной эпохи во всех сферах жизнедеятельности; представлено определение “общества знаний”, которое представляет собой самую развитую человеческую цивилизацию, которая возникает вследствие развития информационного общества и базируется на информационной технологии; выявлены направления развития “общества знаний” как стратегического ресурса глобального информационного общества и представлен анализ проблемы проблем, которые приносит с собой информационная цивилизация.

Ключевые слова: “общество знаний”, информационное общество, информационно-компьютерные технологии, информационная цивилизация.

* * *

УДК 130.32+172.12+321.01

Хлебнікова А. А.

аспірантка кафедри менеджменту організації,
Запорізька державна інженерна академія
(Україна, Запоріжжя), hleb-alka@yandex.ru

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС КОМУНІКАТИВНИХ МЕРЕЖ ЯК ОСОБЛИВОГО РЕСУРСУ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто сутність комунікативних мереж як особливого ресурсу в умовах глобалізації; проаналізовано проблеми ролі комунікативних мереж в конструванні інформаційного простору; розкрито сутність комунікативної мережі не тільки як засобу комунікації, а як умови формування соціального капіталу особистості і суспільства; з'ясовано умови досягнення комунікативного діалогу суспільства і влади, який неможливий без виявлення характерних залежностей соціальної взаємодії та комунікативних можливостей інформаційного середовища.

Ключові слова: соціально-філософський дискурс, комунікативна мережа, соціальний ресурс, глобалізація, інформаційне суспільство, комунікативний діалог, соціальна взаємодія.

Актуальність теми дослідження проявляється в тому, що по-перше, в сучасних умовах глобалізація як фактор цивілізаційного розвитку спирається на якісно новий рівень розвитку інформаційних технологій, яка відкриває нові можливості для комунікації. По-друге, іншим фактором, що актуалізує питання про специфіку комунікативного процесу в умовах глобалізації є необхідність адекватного розуміння соціальних наслідків розвитку нових комунікаційних мереж та інформаційних потоків. По-третє, даний фактор у значній мірі визначає універсалізацію та уніфікацію комунікативного простору, який здійснює вплив на сприйняття загальних культурних кодів, символів і цінностей, що забезпечують участь індивіда у глобальній комунікації. Соціально-філософський дискурс – вид мовленнєвої комунікації, що орієнтована на обговорення і обґрунтування будь-яких аспектів дій, думок, висловлювань відносно певної проблеми, що обговорюється. Дискурс мислиться як можливість критично дистанціюватися від соціальної реальності і затвердити її принципи як іманентні спілкуванню та критики всього, що претендує на значимість. Дискурс дозволяє зробити наявними цінності, норми і правила поведінки, які повинні бути направлені на сумісне досягнення взаєморозуміння. Концепція дискурсу отримала широку можливість контакту з представниками лінгвістичної філософії, соціології